

Verhalen vanuit het hart

Een interculturele bijeenkomst over onze gedeelde koloniale geschiedenis
10 september 2023

Een verbindende middag met mensen die allemaal elkaars verhalen willen horen. Die hun eigen verhaal willen vertellen over de betekenis van de koloniale geschiedenis voor hun leven. Die aandachtig naar elkaar luisteren zonder elkaar te veroordelen. Die meevoelen met de pijn van de ander. En die samen kijken wat deze geschiedenis voor de komende generaties betekent.

Zou dat kunnen?

Jawel! Dat gebeurde tijdens de interculturele bijeenkomst op 10 september over het gedeelde koloniale verleden vanuit Indonesisch, Moluks en Nederlands perspectief, georganiseerd door de Initiatiefgroep Koloniaal Verleden Baarn.

Nona Salakory van de Initiatiefgroep Koloniaal Verleden Baarn heette iedereen welkom met de woorden 'Vertel elkaar wat er in je hart leeft!'. Zij benadrukte dat het belangrijk is om zich bewust te zijn van deze gezamenlijke geschiedenis, ongeacht het perspectief waarmee je erin zit. Ook liet ze een stukje van een lied horen dat voor haar symbool staat voor haar Molukse geschiedenis in Nederland: Barak 23 van Jimi Bellmartin.

barak 23
daar woonden wij
mijn moeder en ik

je groeit op een veld van emoties
als bloemen op de hoek van de straat
schaduw die bepalen welke richting je gaat

en hoe je je voelt bepaald wordt
door de grond waarop je speelt
rennend door gordijnen van gevoelens van wat hier
ooit is geweest

barak 23
barak 23
daar woonden wij
mijn moeder en ik

later veel later
kun je begrijpen de tijd die ons leert
en dat er ondanks alles de liefde overheerst

<https://www.youtube.com/watch?v=7xAiTIRHkHM>

Persoonlijke verhalen van de podiumgasten

Het gesprek over de gedeelde koloniale geschiedenis werd geopend met persoonlijke verhalen van de drie podiumgasten: Alex Roemeon, Inger de Jong en Henk Bakker.

Alex Roemeon nam ons mee in zijn kindheidsherinneringen aan het kamp Vught. Het slapen op strokussens en met kriebelige paardendeakens. Het wennen aan het leven in het kamp. En aan het feit dat niemand buiten het kamp en op school iets afweet van jou en je Molukse geschiedenis. Alex draagt een gedicht voor over dit stille verdriet dat hij ervaren heeft.

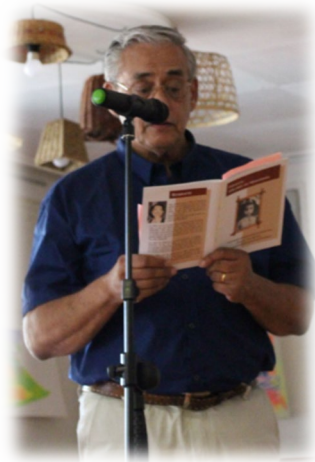
Inger de Jong heeft van haar 3de tot haar 6de in Bandung geleefd, waar haar vader als leraar werkte. Zij kwam in 1953 in Amstelveen aan.

Ze miste de geuren en geluiden, het leven in Bandung. Ze laat ons een Angklung zien dat voor haar symbool staat voor haar herinneringen aan die tijd in haar leven. Een Angklung is een Indonesisch muziekinstrument gemaakt van bamboe, waarmee ook [hele orkesten](#) worden gevormd.

Inger begon zich pas op latere leeftijd bezig te houden met de geschiedenis van haar familie, hun band en hun rol in Indonesië. Ze noemt het zelf een hele 'kronkelige manier van ontdekken', waar ze nog steeds mee bezig is. Stukjes bij beetje kwam ze

steeds meer over de rol van Nederland te weten, ook door de activiteiten van de Initiatiefgroep Koloniaal Verleden Baarn.

Henk Bakker is in Nederland geboren. Zijn vader was een KNIL-militair en zijn moeder een Javaanse vrouw uit een welgestelde familie met koffie-, thee- en suikerplantages op Oost-Java. Zijn ouders waren geïnterneerd in Japanse kampen. De herinnering daaraan deden zij in de ban. Tijdens de Bersiap-periode moesten zij heel snel vluchten naar Nederland. De thuiskomst in Nederland was teleurstellend. Ze leefden in contractpensions, wat een leven in armoede, met schamele voorzieningen en nauwelijks acceptatie betekende. Henk vertelde: 'Je spreekt er niet over, maar het gaat wel door in de opvoeding, ook de stress die mijn ouders met zich meedroegen. Ik kreeg een Nederlandse opvoeding, alles wat op Indisch leek, werd een taboe. Ik mocht er niet naar vragen en niet over praten. Ik herinner me mijn jeugd als eenzaam en veel heimwee. Ik had allerlei gevoelens en beelden over Indonesië.' Pas toen hij op z'n 45ste op aanraden van een vriendin een keer rijst ging eten, kwam hij tot de ontdekking dat hij naast zijn Nederlandse wortels ook een Indische wortel in zich had die ook zorg behoefde. 'Ik ben West met heel veel Oost in mij'.

Achteraf realiseerde hij zich dat hij tot dat moment in zichzelf geïnterneerd was geweest, dat er bij hem sprake was van intergenerationele traumatisering. Hij specialiseerde zich later zelf in traumaverwerking.

Hij draagt het gedicht 'Maskerade' van Inge Dümpel voor, dat voor hem typerend is voor het ontdekken van zijn Indische wortels.

Maskerade

Wie zag in die tijd
dat mijn mond gesloten bleef
om niet te eten
niet te praten
niet te schateren
wie zag
dat mijn mond was geplooid
tot een grimas-glimlach?

Wie begreep
dat ik als Indische
mijn gevoelens
niet mocht tonen

Gewoon zeggen
wat je voelt
was voor mij
juist ongewoon

Waarom aanpassen? Ik ben toch Indisch
ik ben west met heel veel oost
die binnenkant die houd ik
dat is mijn grote troost

Meer bekendheid geven aan deze geschiedenis, vaker verdriet met elkaar delen

Veel mensen in de zaal herkennen dit gedeelde verhaal van de drie podiumgasten: het stille verdriet over het zwijgen over de eigen identiteit, het ontheemd voelen, het gevoel van miskennis door buitengesloten te worden. Deze geschiedenis is niet bekend bij veel Nederlanders en wordt ook niet op scholen verteld. 'Ik leerde op school over de 80jarige oorlog en over Luther, maar niets over dit belangrijke hoofdstuk in onze gedeelde geschiedenis.' Iemand die gastlessen geeft op scholen over de Molukse geschiedenis vertelt dat slechts twee van de 60 leerlingen zeiden iets af te weten van die geschiedenis. Maar de enige associatie die zij bij Molukkers hadden was die van treinkapers.

In het gesprek werd gezocht naar aangrijpingspunten om er écht een gedeelde koloniale geschiedenis van te maken die ook bij iedereen bekend is. Belangrijke stappen hierbij zijn wederzijdse herkenning van elkaars pijn, vanuit respect voor elkaar en elkaars verschillen. En erkenning van de pijnlijke kanten van koloniale geschiedenis van de Molukken en Indonesië. Waarbij we niet de nuances uit het oog moeten verliezen, en ons ervan bewust moeten zijn om alle perspectieven in beeld te houden. In de publiciteit, op scholen maar ook in persoonlijke ontmoetingen en gesprekken zoals op een middag als deze.

Dekolonisatie betekent voor mij een stap in erkenning van de eigen identiteit en de mogelijkheid, die verder te ontwikkelen en uit te werken. Een bestaanszekerheid op te bouwen zoals dat in de huidige politiek steeds vaker klinkt.

Dit proces kan beginnen door wederzijdse erkenning, herkenning en verwerking van het verleden, en dan de mogelijkheid openen dat jijzelf in staat bent dat te doorbreken. **Henk Bakker**

Wat ook helend kan werken is, om meer met elkaar te rouwen, het eigen verdriet te delen met anderen, ook buiten de eigen gemeenschap. Iedereen was het erover eens dat het doorgronden van de eigen geschiedenis en die een plek geven, rust en openheid geeft.

Ook werd het verlangen uitgesproken om zich als Indo's niet meer overwegend dienstbaar op te stellen, niet altijd te richten naar de ander, maar om zich ook te laten zien. Niet meer onzichtbaar te willen zijn. De oproep aan de eigen Molukse gemeenschap was om meer in samenhang op te treden, niet te versplinteren en zich verliezen in de onderlinge verschillen.

Aan bod kwam ook het verwijt over een 'lompe directheid' in de Nederlandse westerse cultuur, vergeleken met de terughoudendheid van Oosterse culturen. In reactie daarop brak Inger een lans voor diezelfde directheid. Voor de waarde van nieuwsgierigheid en dat het belangrijk is dat je ook dingen durft te benoemen. 'Als we allemaal zwijgen, wordt het nooit wat!'

Het gaat in feite om de innerlijke samenwerking van oost en west in het eigen leven. Om dat voor elkaar te krijgen en in evenwicht te brengen. De sterke kanten van beide culturen benutten. En de volgende generatie de ruimte geven om beide kanten in zich te dragen en te leven.

Wat geven we onze kinderen over deze, onze geschiedenis mee?

Met deze vraag rondden wij het gesprek met de podiumgasten en de deelnemers af.

Henks dochter vroeg zich lange tijd af 'Ben ik dan werkelijk anders dan anderen?' Toen ze samen een reis naar Indonesië maakten, kwam zij erachter dat zoveel van de gebaren en gewoontes voor haar herkenbaar waren. Het maakte haar heel blij om dit 'oostdeel' in haarzelf op deze manier te ervaren, om zich te voelen als één van velen. Henk: 'Ik kwam erachter dat ik toch veel doorgegeven heb, zonder me ervan bewust te zijn.'

Inger deed een oproep aan iedereen: 'We zijn omringd door zoveel verschillende culturen, ga kennismaken en blijf in contact vanuit nieuwsgierigheid, niet vanuit oordeel. Nodig anderen ook uit in jouw eigen bubbel.'

En Alex voegde daaraan toe dat het ook belangrijk is om je eigen cultuur overeind te houden: 'Van daaruit kun je oversteken.'

Pepijn, zoon van Nona Salakory, vertelde wat voor hem belangrijk is: "Ik ben dubbelbloed, mijn moeder is Moluks, mijn vader Nederlands. Ik ben lid van een grote familie die samen lief en leed draagt. Er zijn twee culturen in mij, waar ik heel blij mee ben.' Zijn neef vulde aan: 'Belangrijk is dat we onze Molukse geschiedenis en identiteit doorgeven aan volgende generaties. En ook onze dankbaarheid uitspreken naar eerdere generaties. **Gendong sama, draag het samen.**

Nona Salakory sloot dit deel van de dialoog af met de volgende woorden: "Wat we als Initiatiefgroep Koloniaal Verleden Baarn tot nu toe gedaan hebben is zaadjes planten. Dat heb ik ook op veel andere manieren in mijn leven gedaan.

Wat we nodig hebben om te helen, is dat we met z'n allen zaadjes blijven planten, met elkaar in gesprek blijven over onze wortels en over hoe onze gedeelde koloniale geschiedenis doorwerkt in ons leven. Om te weten wie je bent, moet je weten waar je vandaan komt."

De dialoog ging daarna nog verder aan de tafels. Tijdens een muziekoftreden van Alex Roemeon. Tijdens het gezamenlijke eten en ook, wat we hoorden uit reacties van deelnemers, in huiselijke kringen. Daarvoor doen wij het als Initiatiefgroep Koloniaal Verleden: dat al die kleine zaadjes kiemen en veel mensen met elkaar in gesprek blijven over onze gedeelde koloniale geschiedenis...

Dank aan iedereen die hieraan meegewerkt heeft en meewerkt! Gendong Sama!

Nona Salakory en Birgit Oelkers/Initiatiefgroep Koloniaal Verleden Baarn

De Initiatiefgroep Koloniaal Verleden Baarn wil meer bewustzijn creëren over het koloniale deel van de Nederlandse geschiedenis, taboes doorbreken en de dialoog stimuleren over de doorwerking van deze geschiedenis op onze huidige samenleving. Dat gebeurt door middel van dialoogavonden, lezingen, culturele activiteiten, wandelingen en andere vormen.

Bijlage: Inspirerende documentaires

Tot slot nog een aantal links naar inspirerende documentaires over deze geschiedenis.

[Indonsia Roept](#)

[Kleinkinderen van de Oost](#)

[Sporen van Indië](#)

[De Indische rekening](#)

[Hoog spel in de Oost](#)

[Sporen vol betekenis](#)